"अमन्त्रिका तु कार्य्येयं स्त्रीणामावृदशेषतः" ॥)

आवृतः, त्रि, (आङ्+वृ+क्तः।) कृतावरणः। तत्पर्य्यायः। वेष्टितम् २ वलयितम् ३ संवीतम् ४ रुद्धम् ५। इत्यमरः॥ (आच्छादितं, प्रावृतं, आकीर्णं। वर्णभेदः, स च ब्राह्मणादुग्रजातीयायां जातः।)

आवृत्तः, त्रि, (आङ्+वृत्+क्तः।) कृतावरणः। आवृतः। इत्यमरटीका॥ (अभ्यस्तः, क्रमवैपरीत्येन स्थापितः, प्रतिनिवृत्तः, पलायितः, उद्वर्त्तितः, परिवर्त्तितः। यथा उत्तरचरिते,
"स कृत्स्न एव सन्दर्भोऽस्माकमावृत्तः"।)

आवेगः, पुं, (आङ्+विज्+घञ्।) त्वरा। इति हेमचन्द्रः॥ (यथा दशरूपके,—
"आवेगः सम्भ्रमोऽस्मिन्नभिसरजनिते शस्त्रनागादियोगो वातात् पांशूपदिग्धस्त्वरितपदगतिर्वर्षजे पिण्डिताङ्गः"। यथा अमरुशतके ८, ३।
"आवेगादवधीरितः प्रियतमस्तूष्णींस्थितस्तत्क्षणात्"।)

आवेगी, स्त्री, (आङ्+विज्+घञ्+ङीप्।) वृद्धदारकवृक्षः। इत्यमरः राजनिर्घण्टश्च।
(अस्या गुणादयो वृद्धदारकशब्दे द्रष्टव्याः॥)

आवेदनं, क्ली, (आङ्+विद्+ल्युट्।) निवेदनं। (विज्ञापनम्।)

आवेशः, पुं, (आङ्+विश्+घञ्।) अहङ्कारविशेषः। तत्पर्य्यायः। संरम्भः २ आटोपः ३। अपस्माररोगः। इति हेमचन्द्रः॥ भूतादिना रोगः। तत्पर्य्यायः। भूतसञ्चारः २ भूतक्रान्तिः ३ ग्रहामयः ४। इति राजनिर्घण्टः॥ आसक्तिः। अभिनिवेशः॥ (यथा रघुवंशे, ५।१९।
"तस्मै स्मयावेशविवर्ज्जिताय"।)

आवेशनं, क्ली, (आविश्यतेऽस्मिन्। आङ्+विश्+ल्युट्।) शिल्पशाला। इत्यमरः॥ (मनुः, ९।२६५।
"जीर्णोद्यानान्यरण्यानि कारुकावेशनानि च"।
(भावे ल्युट्।) भूतावेशः। (यथा, साहित्यदर्पणे ३ परिच्छेदे।
"मनःक्षेपस्त्वपस्मारो ग्रहाद्यावेशनादिजः"।)
प्रवेशः। इति मेदिनी॥ कोपः। इति धरणी॥ परिवेशः। इति हेमचन्द्रः॥

आवेशिकः, त्रि, (आवेशं संरम्भं प्राप्तः। आवेश+ठञ्।) आगन्तुः। अतिथिः। इत्यमरः॥ स्वीयं। असाधारणं। तत्पर्य्यायः। अन्यासाधारणं २ प्रातिष्ठितं ३। इति त्रिकाण्डशेषः॥

आवेष्टकः, पुं, (आङ्+वेष्ट+ण्वुल्।) प्राचीरादिः। इति हलायुधः॥ पाँचिल वेड़ा इत्यादि भाषा॥

आवोधनं, क्ली, (आङ्+वुध्+ल्युट्।) ज्ञानम्। बुद्धिः॥

आशंसा, स्त्री, (आङ्+शन्स+अङ्+टाप्।) इच्छा। आकाङ्क्षा। इति हेमचन्द्रः॥
(रघुवंशे, १२।४४।
"निदधे विजयाशंसां चापे सीताञ्च लक्षणे"।)

आशंसिता, [ऋ] त्रि, (आङ्+शन्स+तृच्।) आशंसाकर्त्ता॥ आकाङ्क्षाशीलः। इत्यमरः॥

आशंसुः, त्रि, (आङ्+शन्स+उ।) आशंसिता। इच्छुः॥ इत्यमरः॥

आशक्तः, त्रि, (आङ्+शक्+क्तः।) सम्यक्शक्तिविशिष्टः॥

आशङ्का, स्त्री, (आङ्+शकि+अ+टाप्।) भयं। त्रासः। इति हेमचन्द्रः॥ (संशयः, वितर्कः।) शाकुन्तले, प्रथमाङ्के।
"नष्टाशङ्का हरिणशिशवो मन्दमन्दं चरन्ति"।
कथासरित्सागरे, १४ तरङ्गे।
"तत् श्रुत्वा विगताशङ्कस्तामकारणदूषिताम्"।)

आशनः, पुं, (अशन+स्वार्थे अण्) अशनवृक्षः। इति भरतः द्विरूपकोषश्च॥

आशयः, पुं, (आङ्+शीङ्+अच्।) अभिप्रायः। पनसवृक्षः। आधारः। इति विश्वमेदिन्यौ॥ विभवः। किम्पचानः। चेतः। अजीर्णं। कोष्ठागारं। इत्यजयपालः। धर्म्माधर्म्मौ। अदृष्टं। इति कुसुमाञ्जलिः॥ (अभिप्रायार्थे यथा, कथासरित्सागरे, १२ तरङ्गे।
"तच्चालोक्याशयं बुद्ध्वा तस्य सोऽपि वसन्तकः"।
चित्तार्थे यथा, भगवद्गीतायां, १०।२०।
"अहमात्मा गुडाकेश सर्व्वभूताशये स्थितः"।
"आशयाः सप्त"। "आशयास्तु वाताशयः पित्ताशयः श्लेष्माशयो रक्ताशय आमाशयः पक्वाशयो मूत्राशयः स्त्रीणां गर्भाशयोऽष्टम"इति। सुश्रुतः॥)

आशयाशः, पुं, (आशेरतेऽत्रेत्याशयः। एरच्। आधारः। तमश्नाति। कर्म्मण्यण्।) आश्रयाशः। अग्निः। इत्यमरटीकायां स्वामी॥

आशरः, पुं, (आ शृणाति शॄ हिंसायां+पचाद्यच्।) अग्निः। राक्षसः। इति मेदिनी॥

आशा, स्त्री, (आ समन्तात् अश्नुते व्याप्नोतीति। आङ्+अशू+पचाद्यच्+टाप्।) दीर्घाकाङ्क्षा। आयता तृष्णा। (यथा, शान्तिशतके, ४।२६।
"आशा नाम नदी मनोरथजला तृष्णातरङ्गाकुला"।
दिक्। इत्यमरः।
वासवाशामुखे भाति इन्दुश्चन्दनविन्दुवत्"॥
इति साहित्यदर्पणे १० परिच्छेदे। स्वनामख्याता दक्षप्रजापतिकन्या। यथा, हरिवंशे,—
"श्रीर्ह्रीर्धृतिस्तथा कीर्त्तिराशा मेधा च सुव्रता"।)

आशाढ़ः, पुं, आषाढ़मासः। व्रतिनां पलाशदण्डः। इत्यमरटीका द्विरूपकोषश्च॥

आशाढ़ा, स्त्री, पूर्व्वाषाढ़ानक्षत्रं। उत्तराषाढ़ा च॥

आशापुरसम्भवः, पुं, (आशापुरात् सम्भवो यस्य।) भूमिजगुग्गुलुः। इति राजनिर्घण्टः॥

आशाबन्धः, पुं, (आशाया बन्धः। षष्ठीतत्।) समाश्वासः। (मेघदूते,—
"आशाबन्धः कुसुमसदृशं प्रायशो ह्यङ्गनानां।
सद्यः पाति प्रणयि हृदयं विप्रयोगे रुणद्धि"॥)
प्रत्याशा। मर्कटजालकं। माकड़सार जाल इति भाषा। इति मेदिनी॥

आशितं, त्रि, (आङ्+अशू+क्तः।) अशितं। भुक्तं इति जटाधरः॥

आशितङ्गवीनं, त्रि, (आशिता भोजिता गावो यत्र अषड़क्षाशितङ्ग्वलमिति खः। निपातनात् पूर्व्वस्य मुम्।) अशिताङ्गवीनं। गावो यत्राशिताः पुरा। इत्यमरः॥ (यथा भट्टिकाव्ये ४र्थ सर्गे।
"हित्वाशीतङ्गवीनानि फलैर्यत्राशितम्भवम्"।)
पूर्व्वे ये स्थाने गरु चरियाछेइति भाषा।

आशितम्भवं, क्ली, (आशित+भू+खच्+मुमागमः।) अन्नादि। तृप्तौ पुं। इति मेदिनी॥ (यावता अन्नेन अतिथ्यादिः भोजितः तृप्तोभवति तावत् अन्नादिकम्। यथा, भट्टिकाव्ये ४र्थ सर्गे,—
"हित्वाशिताङ्गवीनानि फलैर्यत्राशितम्भवम्"।)

आशिता [ऋ] त्रि, (आ अश्नातीति। आ+अश्+तृच्।) बहुभोजनशीलः। अतिशयभोक्ता। इति हेमचन्द्रः॥

आशिरः, पुं, (आ+अश+किरच्।) राक्षसः। अग्निः। इति सिद्धान्तकौमुद्यामुणादिवृत्तिः॥ (सूर्य्यः।)

आशीः, [स्] स्त्री, (आङ्+शास्+क्विप्+उपधाया इत्वम्) आशीर्व्वादः। सर्पदन्तः। इत्यमरः॥ वृद्धिनामौषधिः। इति राजनिर्घण्टः॥ (हितप्रार्थनं, अभीष्टवृद्धिप्रार्थनं। यदुक्तं,—
"वात्सल्यात् यत्र मान्येन कनिष्ठस्याभिधीयते।
इष्टावधारकं वाक्यमाशीः सा परिकीर्त्तिता"॥
यथा, कुमारे ७।४७।
"तस्मै जयाशीः ससृजे पुरस्तात्"।)

आशी, स्त्री, (आङ्+अश्+अच्+ङीप्।) हिताशंसनं। अहिदन्तः। सर्पविषं। इति शब्दरत्नावली॥ [इति विषविद्या॥
"आशी तालुगता दंष्ट्रा तया दष्टो न जीवति"।

आशीर्व्वादः, पुं, (आशिषो वादः षष्ठीतत्।) आशीर्वचनं। मङ्गलप्रार्थना॥ (यथा, मनुः। २।३३।
"मङ्गल्यं दीर्घवर्णान्तमाशीर्व्वादाभिधानवत्"।)

आशीविषः, पुं, (आशिषि दंष्ट्रायां विषमस्य सः पृषोदरादित्वात् साधुः।) सर्पः। इत्यमरः॥ रघुवंशे,—३।५७।
"गरुत्मदाशीविषभीमदर्शनैः"।

आशुः, पुं, क्ली, (अशू+उण्।) प्रावृट्कालसमुद्भवधान्यं। आउश इति भाषा। तत्पर्य्यायः। व्रीहिः २ पाटलः ३। अस्य गुणाः। मधुरत्वम्। पाके अम्लत्वम्। पित्तकारित्वम्। गुरुत्वञ्च। इति राजवल्लभः॥

आशु, क्ली, (अश्नुते इति। अशूङ् व्याप्तौ उण्।) शीघ्रम्। द्रुतम्। (यथा शाकुन्तले १ अङ्के।
("तदाशु कृतसन्धानं प्रतिसंहर सायकम्"।).
सत्त्वगामि चेत् त्रि। इत्यमरः॥

आशुगः, पुं, (आशु शीघ्रं गच्छतीति। आशु+गम्+ड।) वायुः। बाणः। (रघुवंशे, १२।९१।
"रावणस्यापि रामास्तो भित्वा हृदयमाशुगः"।)
शीघ्रगामिनि, त्रि। इत्यमरः॥ मनुः ४।६८।
("विनीतैस्तु व्रजेन्नित्यमाशुगैर्लक्षणान्वितैः"।)

आशुपत्री, स्त्री, शल्लकीलता। इति रत्नमाला॥

आशुव्रीहिः, पुं, (आशुः व्रीहिः।) आशुधान्यं। इत्यमरटीकायां भरतमुकुटौ॥